

Modul 2

Medieberättelser och gränsöverskridande dialog

Utvecklad av Outside Media & Knowledge

Denna resurs är
licensierad under CC BY
4.0

Co-funded by
the European Union

Finansierad av Europeiska unionen. De åsikter och synpunkter som uttrycks är dock endast författarens/författarnas och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens eller Finlands utbildningsverks åsikter. Varken Europeiska unionen eller den beviljande myndigheten kan hållas ansvariga för dem

www.includememedia.eu

01

Gränsöverskridande journalistik och berättande – att förena olika perspektiv

02

Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

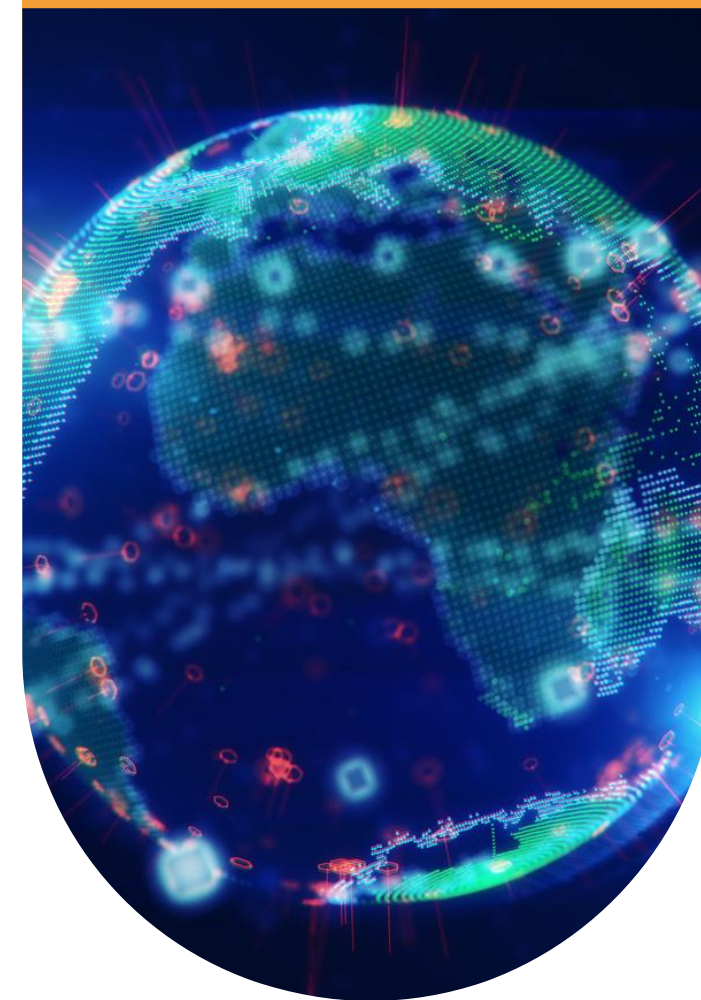
03

Medias framställning av migration och mångkultur i Europa

04

Digitala mediers inverkan på regionala identiteter och europeisk integration

Översikt

Mediebild och gränsöverskridande dialog

Denna modul undersöker hur digitala medier påverkar regionala berättelser och interkulturell förståelse i ett sammanlänkat Europa. Den undersöker hur journalister, lärare och aktörer inom det civila samhället använder medier för att:

- överbrygga nationella och regionala klyftor,
- Motverka felaktig information och exkluderande berättelser,
- spegla mångkulturella realiteter,
- bidra till ett demokratiskt och inkluderande digitalt utrymme.

Lärandemål

Ämne 1: Gränsöverskridande journalistik och berättande: Att förena olika perspektiv

- Identifiera hur samarbetsformer för berättande mellan länder stärker mediepluralismen och medborgarnas förståelse.
- Analysera fallstudier där gränsöverskridande journalistik har avslöjat sanningen, utmanat stereotyper eller humaniserat komplexa frågor.

Ämne 2: Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

- Undersök hur felaktig information sprids över nationsgränserna och påverkar den demokratiska debatten och allmänhetens förtroende.
- Utforska digitala verktyg, partnerskap och strategier som motverkar felaktig information och främjar motståndskraft i online-gemenskaper.

Lärandemål

Ämne 3: Medias framställning av migration och mångkultur i Europa

- Gör en kritisk bedömning av hur migration och mångkultur framställs i digitala och sociala medier i olika europeiska sammanhang.
- Utveckla inkluderande mediepraxis och riktlinjer som främjar människocentrerad, nyanserad berättarteknik.

Ämne 4: Digitala mediars inverkan på regionala identiteter och europeisk integration

- Utvärdera hur digitala utrymmen både förstärker och omformar regionala, nationella och europeiska identiteter.
- Reflektera över hur digitalt berättande kan bygga broar mellan kulturer och bidra till ett mer integrerat Europa.

01

**Gränsöverskridande
journalistik och berättande
– att förena olika
perspektiv**

Vad är gränsöverskridande journalistik?

Gränsöverskridande journalistik avser mediesamarbeten som sträcker sig över nationsgränserna. Journalister från olika länder samarbetar för att undersöka och berätta om händelser som ingen enskild redaktion skulle kunna täcka på egen hand.

Genom att samla expertis, data och perspektiv belyser de frågor som sträcker sig över gränserna – från internationell korruption till miljökriser – och ger publiken en rikare och mer nyanserad förståelse (sobrief.com).

På en kontinent som är så sammankopplad men samtidigt så mångfacetterad som Europa är sådana samarbeten avgörande för att återspegla flera synvinklar och **förena olika perspektiv** i rapporteringen.

Ämne 1

Gränsöverskridande journalistik och berättande – att förena olika perspektiv

Varför är gränsöverskridande berättande viktigt i Europa?

Många av de utmaningar vi står inför idag är gränsöverskridande – **brottsnätverk, folkhälsokriser och klimatförändringar** stannar inte vid gränserna. Traditionella medier fokuserar dock ofta på nationella berättelser. Gränsöverskridande berättande överbryggas denna klyfta genom att:

- **Förenas publiken:** Det exponerar läsarna för synpunkter från andra länder och bryter därmed ut ur nationella ekokammare.
- **Främja empati:** Att ta del av berättelser som berättas gemensamt av exempelvis en polsk och en spansk journalist kan humanisera människor över gränserna och minska stereotyper.
- **Ställa makthavare till svars:** Samarbetsjournalistik kan ”koppla ihop punkterna” i komplexa skandaler. Att utreda ett korrupsionsspår som sträcker sig över flera EU-länder kräver till exempel samordnad rapportering.

Ämne 1

Gränsöverskridande journalistik och berättande – förenar olika perspektiv

Utmaningar med isolerade berättelser

Utan gränsöverskridande samarbete riskerar mediernas berättelser att förbli fragmenterade. Medierna i varje land kan rapportera om en händelse var för sig, vilket kan leda till missförstånd eller partiska synsätt. Till exempel kan en migrants resa skildras negativt i ett lands press men med sympati i ett annat.

Om dessa perspektiv aldrig möts går publiken miste om hela historien. **Felaktig information** kan också frodas när det saknas internationell dialog – rykten på ett språk kan spridas okontrollerat på andra håll.

Gränsöverskridande journalistik motverkar detta genom att tillhandahålla sammanhang och faktagranskning som sträcker sig bortom en enskild ort (sobrief.com).

Ämne 1

Gränsöverskridande
journalistik och
berättande – att förena
olika perspektiv

Digitala medier som en möjliggörare för samarbete

Digitala verktyg har revolutionerat gränsöverskridande journalistik. Krypterade kommunikationsplattformar och datadelning i molnet gör det möjligt för journalister i Paris, Rom och Budapest att arbeta **samtidigt och säkert** med samma undersökning (sobrief.com).

Verktyg för virtuella möten möjliggör veckovisa redaktionsmöten över tidszoner. Samarbetsprogramvara (från krypterade chattappar till plattformar för delade dokument) låter team samordna research, jämföra resultat och planera publiceringsstrategier i realtid – något som var mycket svårare i den predigitala eran.

Sociala medier hjälper också reportrar att hitta källor och nyheter över gränserna genom att koppla ihop dem med nätverk och andra journalister världen över.

Ämne 1

Gränsöverskridande journalistik och berättande – förena olika perspektiv

Expertinsikt

Samarbete stärker sanningen Expertkommentar

Medieforskare konstaterar att gränsöverskridande journalistik inte bara breddar bevakningen utan också förbättrar tillförlitligheten.

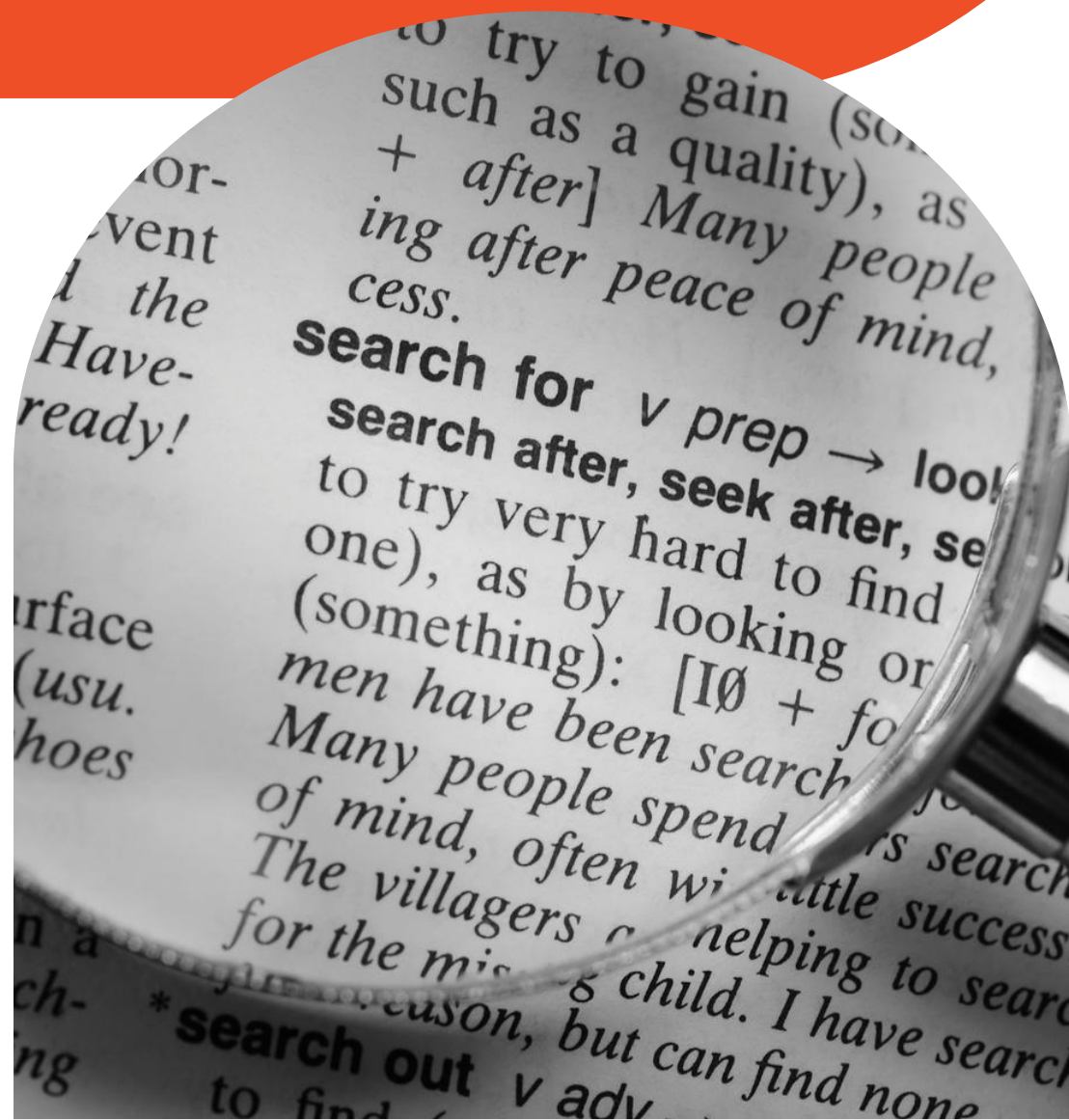
När journalister med olika bakgrund granskar varandras fakta och bidrar med lokal kunskap upptäcks fel och partiskhet balanseras.

Den europeiska medieexperten Brigitte Alfter hävdar att journalister måste *”lära sig att systematiskt samarbeta över gränserna om de vill täcka den europeiska verkligheten på ett adekvat sätt”*.

Genom att förena reportrar från öst och väst, norr och söder kan gränsöverskridande team utmana ensidiga berättelser.

Detta tillvägagångssätt skapar också **förtroende**: publiken litar oftare på en nyhet som rapporterats av en koalition av internationella medier än på en enskild nyhetskälla, eftersom det signalerar noggrann verifiering och bred granskning.

(KÄLLA: (sobrief.com)).

Konkreta initiativ – nätverk och samarbetsformer

Det finns nu formella nätverk som främjar gränsöverskridande journalistik i Europa:

- [Journalismfund.eu](https://journalismfund.eu) – beviljar bidrag till utredningsgrupper som består av medlemmar från minst två olika länder, vilket möjliggör projekt som enskilda medier inte skulle ha råd med.
- [European Investigative Collaborations \(EIC\)](https://europeaninvestigativecollaborations.com) – ett nätverk av europeiska medier som gemensamt publicerar undersökningar om frågor som vapenhandel eller företags skatteflykt.
- [Hostwriter](https://hostwriter.com) – en onlineplattform som sammanför över 5 000 journalister världen över och hjälper reportrar att hitta kollegor i andra länder att samarbeta med eller söka hjälp på plats. Sådana nätverk illustrerar ett lösningsorienterat tillvägagångssätt: istället för att klaga på isolerade medier bygger de aktivt broar mellan berättare.

Fallstudie:

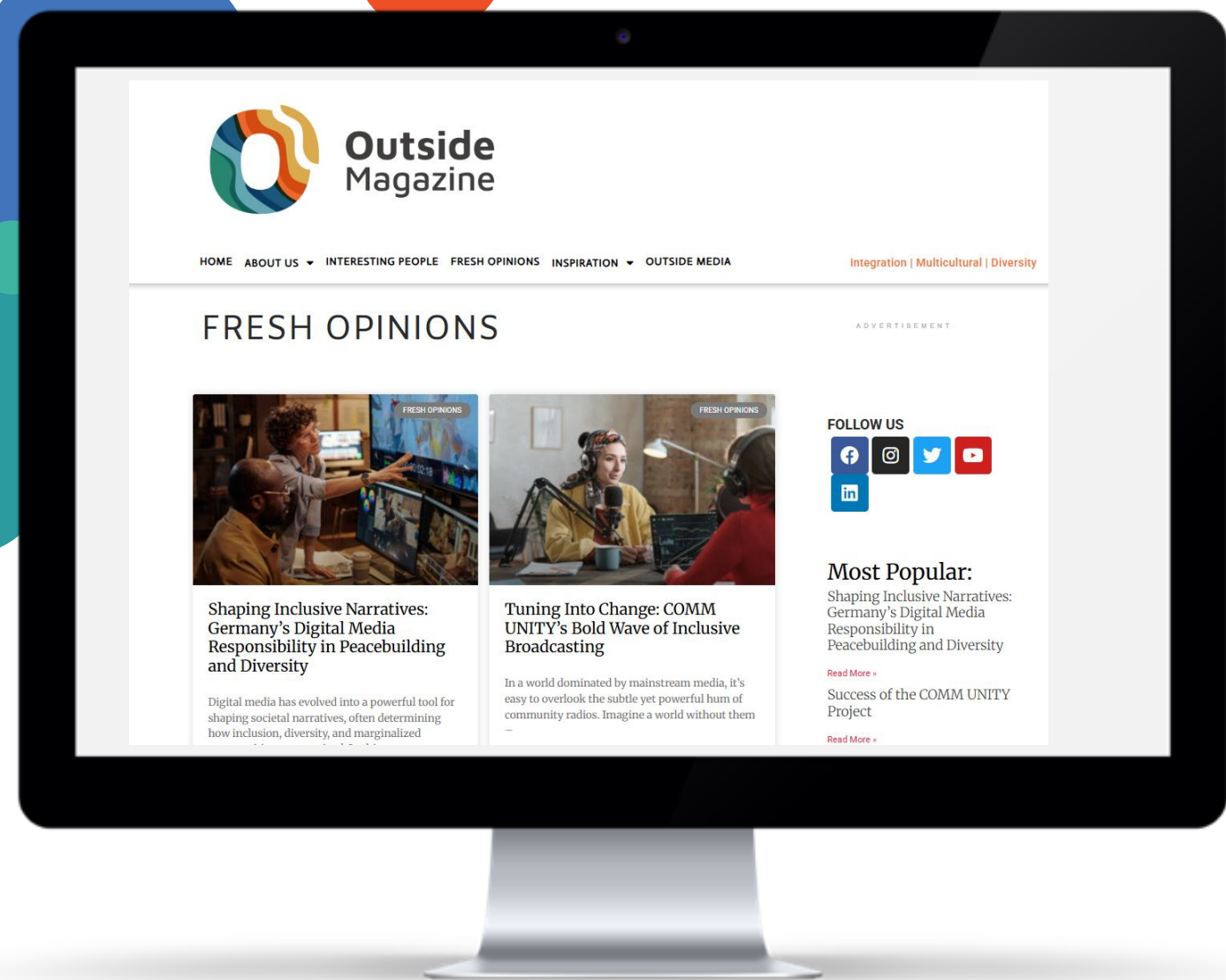
”Forbidden Stories syftar till att säkerställa tillgång till information av allmänt intresse, samtidigt som man avskräcker från brott och våld mot journalister.” (KÄLLA: <https://forbiddenstories.org/about-us/mission/our-mission/>)

Daphne-projektet

Gränsöverskridande journalistik har också varit en drivkraft för solidaritet och rättvisa. Efter att den maltesiska undersökande journalisten Daphne Caruana Galizia mördades 2017 bildade **45 journalister från 18 internationella medier Daphne-projektet** för att fortsätta hennes arbete.

Under ledning av den icke-statliga organisationen Forbidden Stories delade de Daphnes oavslutade utredningar och publicerade rapporter om korruption som annars kanske hade tystats ner.

Detta samarbete sände ett starkt budskap: att tysta en journalist skulle inte döda nyheten. Genom att enas över gränserna säkerställde reporterna ansvarsskyldighet och höll allmänheten informerad. *Daphne-projektet* är ett exempel på hur gränsöverskridande berättande kan upprätthålla pressfriheten och **förstärka röster** som farliga aktörer försöker undertrycka.

Exempel på mediesamarbete

Outside Multicultural Magazine

”Berättelser ska spridas, precis som människor gör.” Det är filosofin bakom [Outside Multicultural Magazine](#), ett EU-baserat medieprojekt som förstärker rösterna från migranter, minoriteter och flerspråkiga berättare över hela Europa.

Redaktionen består av medarbetare från Irland, Bosnien, Nigeria, Italien, Tyskland, Bosnien och Hercegovina och andra länder – som arbetar på distans för att skapa tvåspråkigt innehåll som speglar levda erfarenheter som ofta utelämnas i mainstream-medierna.

”När vi skriver berättelser tillsammans översätter vi inte bara språket. Vi översätter sammanhang, nyanser och känslor”, säger en redaktör.

”En artikel om bostäder för flyktingar är inte bara ett problem för ett land – vi utformar den med hjälp av gemensamma erfarenheter från olika regioner.”

Aktivitet

Praktisk övning:

Jämför gränsöverskridande nyhetsbevakning – Välj en viktig nyhetshändelse som berör mer än ett europeiskt land (till exempel en ny EU-politik, en klimatproteströrelse eller en företagsfusion).

Hitta artiklar om ämnet från nyhetskällor i två olika länder.

Jämför:

- Hur skiljer sig berättelserna eller tyngdpunkterna åt? (Finns det landsspecifika vinklar?)
- Vad lär du dig från den ena källan som den andra utelämnat? Fundera över hur läsningen av flera perspektiv förändrade din förståelse. Föreställ dig sedan att du är en journalist som har i uppdrag att skriva en enda artikel som skulle vara begriplig för båda målgrupperna. Vilka element skulle du inkludera för att förena dessa perspektiv? Diskutera hur denna övning belyser värdet av gränsöverskridande journalistik när det gäller att ge en mer fullständig bild.

02

Digitala mediers roll i
hanteringen av
desinformation i den
europeiska politiska
debatten

Utmaningen med felaktig information i Europa

I den digitala världen sprids felaktig information (falsk eller vilseledande information) snabbt på nätet i Europa och hinner ofta före sanningen.

Sociala medier, meddelandeappar och till och med sökalgoritmer kan förstärka rykten och falska nyheter, vilket påverkar den allmänna opinionen och den politiska debatten. De europeiska samhällena kan känna av en negativ inverkan som sträcker sig över olika livsområden: från politik och medborgardeltagande till konspirationsteorier om hälsa och vetenskap.

Enligt EU-undersökningar är en överväldigande majoritet av européerna oroliga för att desinformation på nätet utgör ett **hot mot demokratin** och den sociala sammanhållningen. Eftersom det är så enkelt att dela innehåll online kan en falsk nyhet som publiceras i ett land snabbt spridas på många språk.

(KÄLLOR: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2966> ; datajournalism.com).

Ämne 2

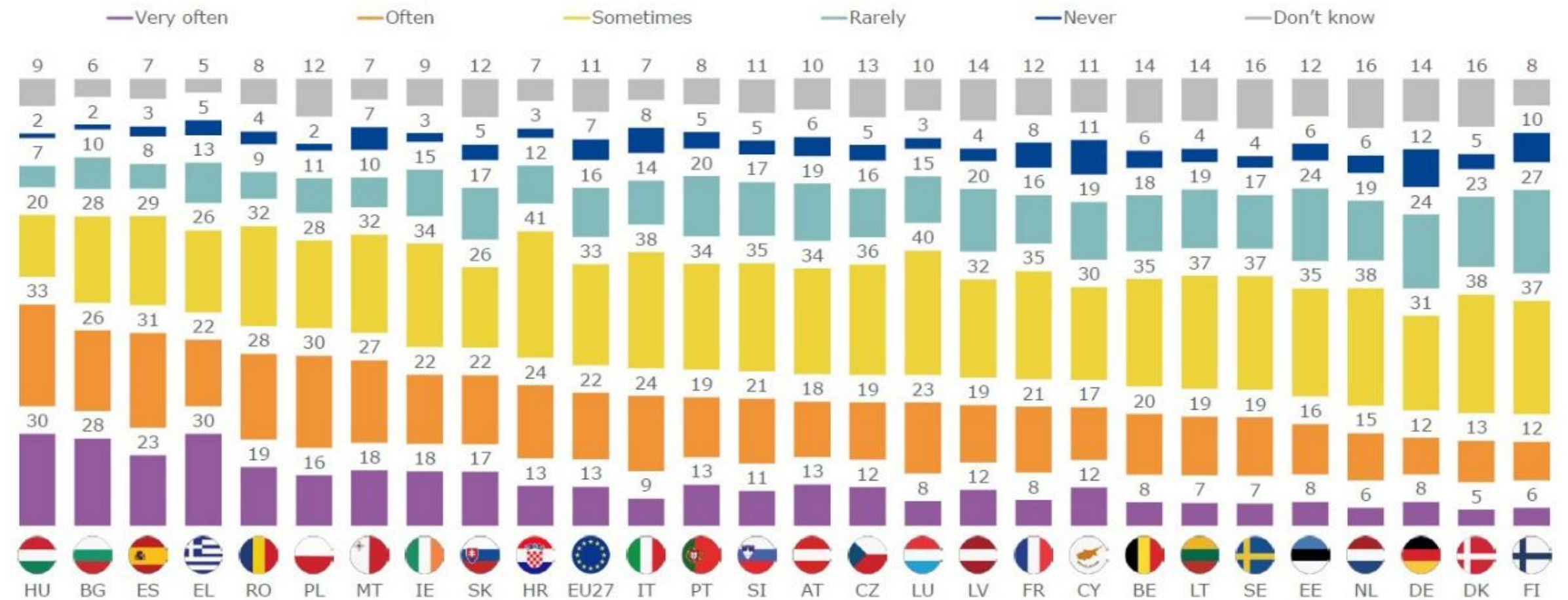
Digitala mediers roll i hanteringen av felaktig information i den europeiska politiska debatten

Utmaningen med desinformation i Europa

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

Hur ofta tror du att du personligen har utsatts för desinformation och falska nyheter under de senaste sju dagarna?

KÄLLA: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2966>

Hur desinformation passerar gränserna

Digitala medieplattformar är till sin natur globala.

En sensationell falsk nyhet eller en manipulerad bild stannar inte kvar där den har sitt ursprung:

- **Språköversättning:** Vilseledande innehåll översätts ofta (eller innehåller minimalt med text) så att det sprids mellan olika språkgemenskaper. Till exempel kan en falsk berättelse om EU:s politik dyka upp i en Facebook-grupp för en viss diaspora och kort därefter i andra.
- **Bots och samordnade nätverk:** Illvilliga aktörer använder automatiserade konton på sociala medier (bots) för att sprida samma falska budskap i flera länder samtidigt.
- **Algoritmisk förstärkning:** Plattformar som YouTube eller X kan algoritmiskt främja engagerande (ofta provocerande) innehåll utanför dess ursprungsland. Detta innebär att en lögn som skapats i land A kan bli en trend i land B även om den är helt falsk.

Ämne 2

Digitala mediars roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

Hur felaktig information passerar gränserna

- **Diaspora och gränsöverskridande gemenskaper:** Invandrar- eller diasporagrupper delar nyheter med hemlandet och tvärtom via digitala kanaler. Tyvärr kan detta innefatta obekräftade berättelser, vilket sprider felaktig information mellan nationer. Exempel: Under covid-19-pandemin dök konspirationsteorier (som falska "botemedel" eller myter om vacciner) som startade på obskyra webbplatser i ett europeiskt land snart upp i WhatsApp- och Facebook-grupper över hela kontinenten, vilket krävde en samordnad gränsöverskridande insats för att motbevisa dem.

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av felaktig information i den europeiska politiska debatten

Inverkan på den politiska debatten

Fejlinformation förvränger inte bara fakta, utan **polariserar** också **samhällen**. Inom europeisk politik har falska eller vilseledande berättelser använts för att:

- **påverka val och folkomröstningar:** t.ex. kan påhittade berättelser om kandidater eller partier påverka väljarna inför val.
- **Undergräva förtroendet:** Upprepade falska påståenden kan undergräva medborgarnas förtroende för institutioner och mainstream-media om de inte bemöts.
- **Underblåsa populism och extremism:** Berättelser som skapar "de andra" (t.ex. falska berättelser som skyller brott på migranter eller EU-konspirationer mot nationer) bidrar till extremistiska argument. De förenklar komplexa frågor till sensationella lögner, som kan spridas snabbare än nyanserad sanning.
- **Distraherar och splittrar:** Felaktig information riktar sig ofta till känslor. En chockerande lögn kan dominera diskussionerna online och distrahera från de verkliga frågorna. Till exempel kan en falsk nyhet om ett brott begått av en invandrare överskugga en saklig diskussion om invandringspolitiken. Sådana förvrängningar hindrar en rationell, evidensbaserad debatt på europeisk nivå.

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

Digitala medier – en del av problemet och lösningen

Digitala medieplattformar (Facebook, Twitter/X, YouTube, TikTok m.fl.) har fungerat som **spridningskanaler** för desinformation, men de är också avgörande för att bekämpa den:

- **Snabb spridning:** En falsk nyhetsartikel kan bli viral på Facebook inom några timmar. YouTube's algoritm kan automatiskt spela upp vilseledande videor, och trender på Twitter kan lyfta fram tvivelaktiga påståenden. Detta har tvingat teknikföretag och beslutsfattare att erkänna sin roll i problemet.
- **Upptäckt och respons:** På den positiva sidan kan samma hastighet utnyttjas för korrigerande. Sociala medier möjliggör faktagranskning i realtid; t.ex. när en vilseledande tweet får fart kan experter och faktagranskare snabbt svara eller **flagga** den med korrekt information.

(Källa: datajournalism.com).

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av felaktig information i den europeiska politiska debatten

Digitala medier – en del av problemet och lösningen

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

- **Plattformspolicier:** Digitala plattformar inför åtgärder som innehållsvarningar, faktagranskningsmärkningar och justeringar av algoritmer för **att minska spridningen av felaktig information**. Twitter (före 2023) testade till exempel uppmaningar ("Läs artikeln innan du retweetar") för att motverka att rubriker delas utan eftertanke. Facebook och YouTube har ökat borttagningen av verifierbart falskt och skadligt innehåll (som desinformation om covid-19), ofta i samarbete med faktagranskningsorganisationer.
- **Allmänhetens medvetenhet via digitala kampanjer:** Sociala medier används också för att driva informationskampanjer (av icke-statliga organisationer eller EU) som lär användarna att upptäcka falska nyheter. Europeiska kommissionens kampanjer i sociala medier har till exempel uppmuntrat kritiskt tänkande och marknadsfört resurser som faktagranskningsportaler. Således har digitala medier visserligen möjliggjort floden av felaktig information, men de erbjuder också verktyg för att dämna upp strömmen när de används på ett ansvarsfullt sätt.

Europeiska initiativ – gemensam kamp mot falska nyheter

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av desinformation i den europeiska politiska debatten

Europeiska institutioner och samarbetsorgan har aktivt arbetat med att bekämpa felaktig information på nätet:

- [EU:s uppförandekod om desinformation](#): 2018 tog EU initiativ till en frivillig uppförandekod där stora teknikplattformar (Facebook, Google, Twitter m.fl.) enades om att vidta åtgärder mot desinformation – till exempel genom att demonetisera falska nyheter (avskärma annonsintäkter) och lyfta fram trovärdigt innehåll. Uppförandekoden [stärktes 2022](#) med mer bindande åtgärder och krav på öppenhet kopplade till den nya lagen om digitala tjänster.
- [European Digital Media Observatory \(EDMO\)](#): EDMO inrättades 2020 och är ett EU-stött nav som samlar faktagranskare, akademiska forskare och medieorganisationer från hela Europa. Det stöder ett nätverk av nationella/regionala nav som övervakar och analyserar trender inom desinformation på sina respektive språk och sedan delar med sig av sina resultat. Detta gränsöverskridande nätverk innebär att en falsk berättelse som upptäcks i ett land snabbt kan flaggas för andra.

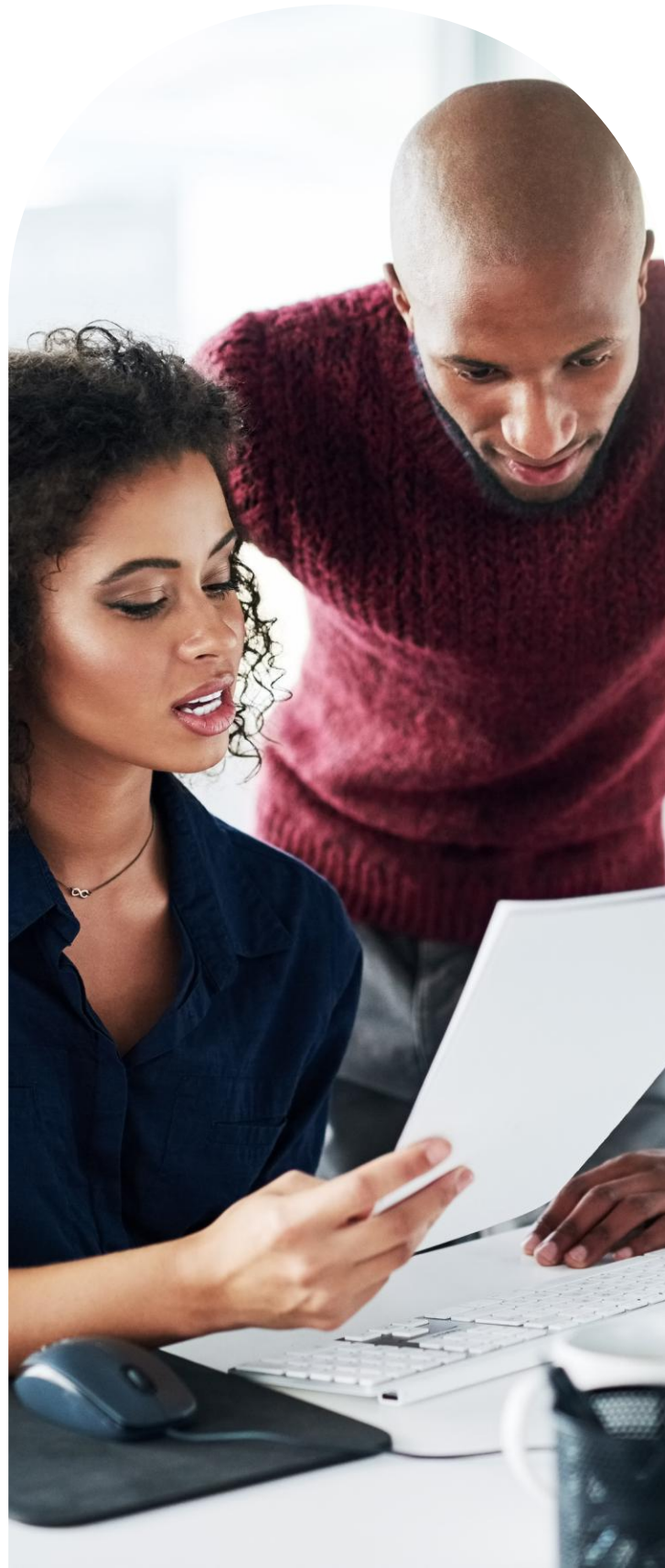
Europeiska initiativ – gemensam kamp mot falska nyheter

Ämne 2

Digitala mediers roll i hanteringen av felaktig information i den europeiska politiska debatten

- [EU vs Disinfo](#): Ett initiativ från Europeiska utrikestjänsten som ursprungligen inriktade sig på att motverka Kreml-vänlig desinformation. Initiativet driver en onlinedatabas med avslöjade falska nyheter. Fram till 2021 hade man samlat in tusentals fall av desinformation riktad mot en europeisk publik och lyft fram vanliga taktik (t.ex. konspirationsteorier). Initiativet publicerar regelbundet trendrapporter och artiklar som avslöjar myter och fungerar därmed som en gränsöverskridande resurs för faktagranskning. (KÄLLA: https://www.eeas.europa.eu/eeas/euvstdisinfo-how-debunk-over-6500-disinformation-cases-four-years_en)
- System för snabb varning https://www.eeas.europa.eu/node/59644_en EU har skapat ett system för snabb varning mellan medlemsstaternas myndigheter för att dela information i realtid om desinformationskampanjer, särskilt i samband med val. Om ett lands val drabbas av en våg av falska nyheter (t.ex. via Facebook) varnas andra länder så att de kan hålla utkik efter liknande mönster.

Fakta­granskarnas och nyhetsredaktionernas roll

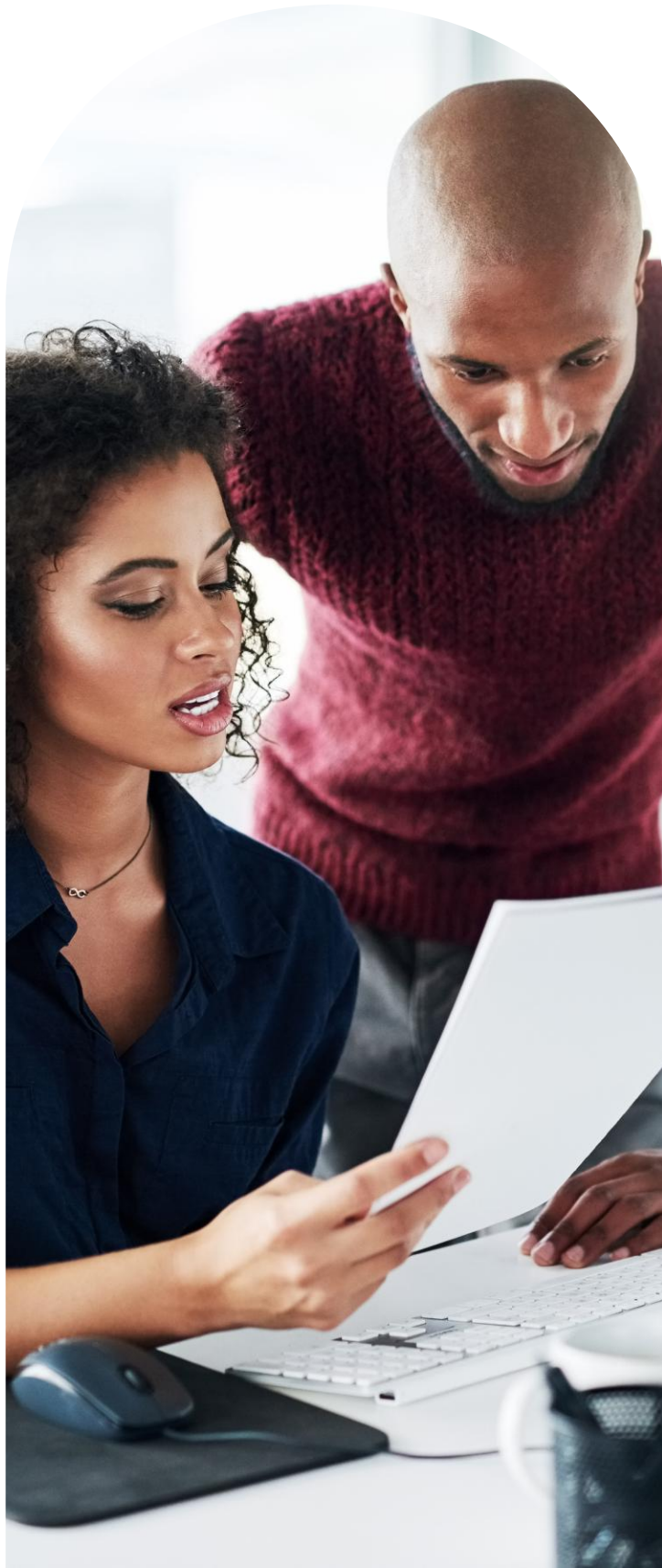

Fakta­granskningsorganisationer har blivit frontlinjekrigare i kampen mot digital desinformation i Europa. Organisationer som Full Fact (Storbritannien), Correctiv (Tyskland), Pagella Politica (Italien) och många andra samarbetar nu över gränserna.

De använder digitala medier för att:

- **Avslöja falska påståenden i realtid:** De publicerar artiklar, tweets och videor som granskar virala påståenden. Viktigt är att de optimerar detta innehåll för delning online – t.ex. infografik eller korta förklarande videor som snabbt förmedlar varför ett påstående som cirkulerar är falskt.
- **Samarbeta via nätverk:** Många ingår i europeiska koalitioner (t.ex. International Fact-Checking Network eller det EU-finansierade fakta­granskningscentret). Om en grupp avslöjar en historia som är relevant på andra håll delar de sin forskning så att andra kan översätta eller anpassa den. Ett exempel är COVID-19-alliansen #CoronaVirusFacts, som samlade över 100 fakta­granskare globalt (inklusive många EU-team) för att samla sina avslöjanden och undvika dubbelarbete.

Fakta­grans­karnas och redaktionernas roll

- **Krav på ansvarstagande:** Fakta­grans­kare samarbetar ofta med sociala medier-företag – de anmäler återkommande spridare av desinformation eller begär att vissa skadliga falska inlägg ska tas bort i enlighet med plattformarnas riktlinjer. I Europa har vissa redaktioner börjat anställa ”inbäddade” fakta­grans­kare som direkt påverkar redaktionens beslut för att undvika att felaktig information sprids oavsiktligt.
- **Mediekunskapsutbildning:** De avslöjar inte bara falska nyheter, utan utbildar också. Organisationer anordnar workshops eller skapar online-quiz som lär medborgarna hur man identifierar falska konton eller manipulerade bilder. Till exempel erbjuder den franska tidningen Le Mondes ”Les Décodeurs” handledning i källverifiering.

Lösningorienterade tillvägagångssätt inom digitala medier

Trots den svåra utmaningen används idag många lösningssinriktade metoder via digitala medier för att motverka desinformation:

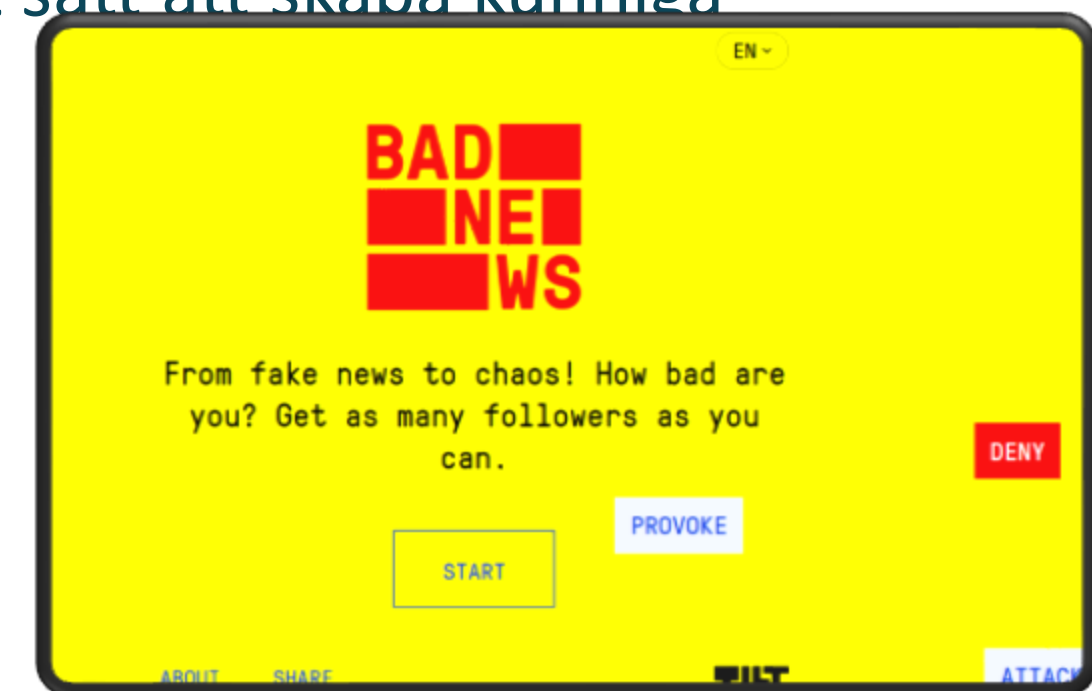
- **Prebunking-kampanjer:** Istället för att bara reagera innebär prebunking att man utsätter människor för en mild dos av desinformationstaktiker i förväg, som ett "vaccin" för sinnet. År 2022 genomförde forskare och Googles enhet Jigsaw [reklamkampanjer på YouTube](#) i Östeuropa där man visade korta videoklipp om hur propaganda och manipulation fungerar. Dessa prebunking-videor ledde till att tittarna blev mer skeptiska till efterföljande falska nyheter. Denna innovativa användning av digitala medier hjälper till att immunisera allmänheten.
- **Crowdsourcad verifiering:** Initiativ som [Truly Media](#) (en samarbetsplattform för verifiering) eller [Tweets Community Notes \(tidigare Birdwatch\)](#) gör det möjligt för användarna själva att hjälpa till att faktagranska och lägga till sammanhang till tvivelaktiga inlägg. I EU var kampanjen Facts Against Fake ett exempel på detta. Läs till exempel denna artikel: <https://www.dw.com/en/fact-check-how-to-spot-fake-news-ahead-of-eu-elections/a-69046888> .

Lösningsorienterade tillvägagångssätt inom digitala medier

- **Lagstiftningsramar:** Även om det inte rör sig om ”digitala medier” i egentlig mening, tvingar nya lagar som lagen om digitala tjänster (DSA) plattformarna att vara mer transparenta och ta större ansvar för risker kopplade till innehåll, däribland desinformation. Enligt DSA måste mycket stora plattformar bedöma och minska systemrisker – vilket har lett till mer robusta system för att flagga och minska skadligt falskt innehåll i EU-användarnas flöden. Dessa regleringsåtgärder samverkar med insatser inom digitala medier för att skapa en säkrare informationsmiljö.
- **Spel och utmaningar för mediekunskap:** NGO:er och pedagoger använder digitala verktyg för att engagera människor i att lära sig att upptäcka falska nyheter. Till exempel låter [onlinespelet ”Bad News”](#) (tillgängligt på flera europeiska språk) spelarna sätta sig i en falsk nyhetsskapares skor för att lära sig hur desinformation fungerar – ett roligt, interaktivt sätt att skapa kunniga mediekonsumenter.

”Forskare som arbetade med oss för att utveckla detta spel fann att spelet Bad News förbättrar människors förmåga att upptäcka manipulationstekniker i inlägg på sociala medier, ökar deras självförtroende när det gäller att upptäcka sådana tekniker och minskar deras benägenhet att dela manipulativt innehåll med personer i sitt nätverk. Du kan läsa mer om vetenskapen bakom spelet [HÄR](#).”

KÄLLA: <https://www.getbadnews.com/en>

Aktivitet

Utmaningen "Tänk som en faktagranskare".

Syftet är att öva på verifieringsfärdigheter med hjälp av digitala verktyg:

- 1. Hitta ett påstående:** Gå till en plattform för sociala medier eller en nyhetsajt och hitta ett viralt påstående eller en rubrik som låter tvivelaktig eller extrem. (Till exempel "EU förbjuder personbilar senast 2025!" eller en dramatisk statistik som någon delat på Twitter.)
- 2. Verifiera med digitala verktyg:** Använd minst två verifieringsmetoder:
 - Gör en omvänd bildsökning om det finns en bild (t.ex. med Google Bilder eller TinEye) för att se om bilden är gammal eller manipulerad.
 - Kolla faktagranskningsajter (som EUvsDisinfo, Snopes eller en lokal faktagranskare) för att se om påståendet har undersökts.
 - Leta efter nyhetens ursprungliga källa (är det en känd, trovärdig nyhetskälla som rapporterar om det, eller bara en slumpmässig blogg?).
 - Använd WHOIS eller annan domänsökning om det är en misstänkt webbplats för att se vem som står bakom den.

Aktivitet

- 1. Dokumentera dina resultat:** Skriv ner vad du kom fram till. Var påståendet sant, falskt eller en blandning av båda? Hur kunde du avgöra det? Om det var falskt, vilken skada kunde det ha orsakat om folk hade trott på det?
- 2. Dela och reflektera:** Diskutera hur lätt eller svårt det var att avslöja påståendet. Hur hjälpte eller hindrade den digitala plattformens utformning din granskning (till exempel, fanns det några faktagranskningsmärkningar eller sammanhang)? Vad säger detta om de digitala mediebolagens roll när det gäller att sprida eller begränsa felaktig information?
- 3.** Genom denna övning får eleverna själv uppleva det detektivarbete som krävs för att hantera felaktig information online.

Handbok för verifiering

Resurs: "Verification Handbook: For Disinformation and Media Manipulation" – European Journalism Centre. Detta är en gratis e-bok som kan laddas ner (finns i flera språkversioner) och som erbjuder steg-för-steg-vägledning om hur man verifierar innehåll på nätet och undersöker desinformation. Den täcker tekniker som geolokalisering av bilder, kontroll av deepfake-videor och analys av konton på sociala medier. Den senaste utgåvan publicerades vid en kritisk tidpunkt och "förser journalister med kunskap för att utreda konton på sociala medier, bots, ... deepfakes samt andra former av desinformation". Lärare kan använda utdrag ur denna handbok i undervisningen för att visa hur proffs hanterar falska nyheter. Eleverna uppmuntras att läsa ett kapitel och öva på en av metoderna (som att använda omvänd bildsökning eller ett metadatatverktyg) på ett innehåll de hittar online.

KÄLLA: datajournalism.com.

EU:s mytknäckarportal

Resurs: [EUvsDisinfo Online Portal](#) – Detta är en interaktiv webbplats som underhålls av EU:s arbetsgrupp mot desinformation. Den innehåller en sökbar databas med tusentals avslöjade falska nyheter som har cirkulerat i Europa. Användare kan söka på nyckelord (t.ex. "NATO", "vacciner", "invandring") för att se konkreta exempel på desinformation och läsa faktagranskningsanalyserna bakom dem. Portalen presenterar också veckovisa rapporter om trender inom desinformation, där man förklarar hur falska berättelser sprids mellan olika länder. Man kan till exempel se hur en viss falsk nyhet om att "5G orsakar covid" dök upp på olika språk. Genom att utforska denna portal får eleverna en praktisk förståelse för vanliga desinformationsteman och det arbete som krävs för att motverka dem. (Om det är möjligt, visa en infografik från webbplatsen som illustrerar ett desinformationsnätverk, eller låt eleverna söka efter en myt som de själva väljer.)

Att bygga upp motståndskraft – mediekunskap och kritiskt tänkande

I slutändan är den mest hållbara lösningen på desinformation en informerad och kritisk allmänhet. Initiativ inom digitala medier i Europa lägger tonvikten på att stärka användarna:

- **Mediekunskap i utbildningen:** Många europeiska länder har infört digital kompetens i skolans läroplaner och lär eleverna att känna igen partisk eller falsk information på nätet. Finland nämns till exempel ofta för sitt heltäckande tillvägagångssätt att utbilda skolbarn i att upptäcka falska nyheter som en del av medborgarutbildningen.
- **Kampanjer för att öka allmänhetens medvetenhet:** Organisationer anordnar utmaningar på sociala medier, såsom #ThinkBeforeSharing, för att uppmuntra människor att stanna upp och verifiera innan de vidarebefordrar innehåll. Europeiska kommissionens webbplatser erbjuder frågesporter som "Kan DU upptäcka falska nyheter?" för att engagera medborgarna på ett interaktivt sätt.
- **Fakta granskning som vana:** Vissa nyhetskanaler inkluderar nu regelbundet faktagranskningens inslag i sina program eller nyhetsbrev (t.ex. BBC Reality Check och France24:s Les Observateurs). Genom att synliggöra faktagranskningar i den dagliga mediekonsumtionen vänjer sig allmänheten vid att påståenden granskas.

- **Lokala initiativ:** Lokala bibliotek och samhällscentra anordnar workshops (fysiskt eller via webbseminarier) om digitala färdigheter för äldre eller andra grupper, med insikten att felaktig information ofta riktar sig mot dem som har sämre digitala kunskaper. Under dessa workshops lär man ofta ut hur man kontrollerar källorna och att man inte ska lita på allt som dyker upp på Facebook eller WhatsApp.
- **Främjande av kvalitetsjournalistik:** Stöd till oberoende kvalitetsjournalistik (genom prenumerationer, donationer eller offentlig finansiering) är en bredare men avgörande komponent – om människor har tillgång till tillförlitliga nyhetskällor som de litar på är det mindre sannolikt att de faller för desinformation på slumpmässiga webbplatser. EU har erkänt detta genom att finansiera projekt som stärker lokala medier och undersökande journalistik (vilket anknyter till ämne 1:s gränsöverskridande insatser). Genom att kombinera dessa insatser bygger Europa gradvis upp en motståndskraftig digital medborgarskap som kan navigera i informationsfloden online med ett kritiskt öga.

03

Medias framställning av
migration och mångkultur i
Europa

Ämne 3

Medias framställning
av migration och
mångkultur i Europa

Varför medierepresentation är viktigt

Hur medierna skildrar migration och mångkultur har en djupgående inverkan på allmänhetens uppfattning och den sociala sammanhållningen. I Europa, en kontinent som präglas av migrationsströmmar och kulturell mångfald, kan mediernas berättelser antingen främja förståelse och inkludering eller underblåsa fördomar och splittring. I detta avsnitt undersöks hur digitala medier rapporterar om migranter, flyktingar och minoritetskulturer, och varför detta är viktigt.

Fundera på följande: Ger nyhetsreportagen migranterna själva en röst eller handlar de bara om dem? Framställs mångkulturella samhällen som blomstrande mosaiker eller som källor till konflikt? Framställningen är viktig eftersom den formar de berättelser som ett samhälle förmedlar om vilka "vi" är. Den påverkar politiken och hur välkomnande (eller fientliga) samhällen känns.

I detta avsnitt belyser vi aktuella mönster, utmaningar i mediernas framställning och positiva initiativ som främjar en mer inkluderande berättelse.

Vanliga medieberättelser om migration

Den europeiska medierapporteringen om migration har ofta följt några få övergripande berättarspår:

- **Kris-/hotnarrativ:** Nådde ofta sin kulmen under händelser som flyktingströmmen 2015. Migranter beskrivs med termer som "vågor" eller "floder" – metaforer som antyder en hotfull, okontrollerad massa. Rubrikerna kan fokusera på gränssäkerhet, rädsla för kulturella förändringar eller enskilda brottsfall, vilket framställer migration som en säkerhetskris. Denna berättelse var vanlig i tabloidpressen och i viss politisk diskurs, där flyktingar och migranter framställdes som "de andra" och en potentiell fara.
- **Humanitär/offernarrativ:** Vid andra tillfällen, särskilt i mer liberala medier, framställs migranter (särskilt flyktingar) som offer som förtjänar medkänsla – på flykt undan krig, förföljelse eller fattigdom. Berättelserna kretsar kring humanitära kriser, tragiska resor (som dödsfall till havs) och rop på hjälp. Den ikoniska bilden från 2015 av Alan Kurdi (den syriske pojken som drunknade) fick många medier att övergå till denna empatiska framställning, åtminstone tillfälligt.

Ämne 3

Medias framställning
av migration och
mångkultur i Europa

Vanliga medieberättelser om migration

- **Ekonomisk/funktionell berättelse:** Migranter beskrivs ibland i termer av siffror och ekonomiska effekter – som arbetskraft som fyller luckor på arbetsmarknaden, eller tvärtom som en upplevd konkurrens om jobb och välfärdsförmåner. Detta kan reducera människor till statistik (t.ex. "X tusen asylansökningar" eller "migranter kostar/genererar Y euro"), vilket innebär att de enskilda berättelserna går förlorade.
- **Berättelse om framgång/berikning:** Mindre vanligt men viktigt är att vissa medier lyfter fram positiva integrationsberättelser – migranter som lyckas inom näringslivet, konsten, idrotten eller som berikar värdsamhället kulturellt (mat, musik, festivaler). Multikulturalism är i denna berättelse en tillgång: t.ex. artiklar om ett blomstrande invandrarkvarter som ger nytt liv åt en stad. Varje berättelse har sin egen ton. Utmaningen är att negativa eller sensationella ramar (hot, kris) ofta dominerar, eftersom de ger starka reaktioner och klick, medan nyanserade eller positiva berättelser kan få mindre uppmärksamhet.

Ämne 3

Medias framställning
av migration och
mångkultur i Europa

Stereotyper och fördomar i framställningen

Medias framställningar kan oavsiktligt (eller medvetet) förstärka stereotyper:

- **Generalisering:** En enskild migrants eller minoritetsrepresentants handlingar kan tolkas som representativa för hela gruppen (t.ex. om en migrant begår ett brott kan vissa medier lyfta fram personens ursprung i rubriken, vilket antyder en bredare trend).
- **Brist på röster:** Invandrare och minoriteter är ofta föremål för diskussioner, snarare än att de själva får komma till tals. Studier i flera europeiska länder har visat att invandrare endast citerades i en liten del av nyhetsreportagen om invandring, medan politiker och tjänstemän dominerade berättelsen. Detta kan göra invandrare röstlösa och objektifiera dem.
- **Bildspråk:** Valet av bilder sätter ofta tonen – till exempel kan upprepade bilder av folkmassor av unga manliga flyktingar som korsar en gräns ingjuta rädsla för en "invasion", medan bilder av en mångkulturell familj som välkomnas förmedlar en bild av integration. Tyvärr återanvänder media ofta arkivbilder av överfulla båtar eller stängsel, vilket befäster bilden av migranter som ansiktslösa massor vid Europas portar.

Ämne 3

Medias framställning
av migration och
mångkultur i Europa

Stereotyper och partiskhet i framställningen

- **Terminologi:** Ord har betydelse. Beteckningar som "olaglig invandrare" kontra "papperslös invandrare", "flykting" kontra "ekonomisk invandrare" och "islamistisk terrorist" kontra "terrorist" kan påverka publiken i en viss riktning. Vissa medier har övergått till ett mer neutralt språk, men andra fortsätter att använda termer som bär på ett stigma. Att till exempel kalla någon "olaglig" kriminaliserar dennes existens snarare än att beskriva dennes status.
- **Skildringar av mångkultur:** I rapporteringen om mångkulturella samhällen (t.ex. andra generationens invandrargrupper i Europa) kan fördomar smyga sig in genom att man endast lyfter fram problem (gettotisering, radikaliserings) och sällan framgångshistorier. Om nyheter från en förort med en stor invandrabefolkning endast rapporteras när det förekommer våld, snedvrider det allmänhetens uppfattning om den gruppen.

Ämne 3

Medias framställning
av migration och
mångkultur i Europa

Verktyg och riktlinjer för inkluderande journalistik

Det finns praktiska resurser och ramverk som kan hjälpa journalister att förbättra skildringen av migranter och mångkulturella frågor:

- **Ordlistor och stilguider:** Organisationer som UNHCR och Ethical Journalism Network (EJN) har publicerat riktlinjer för migrationsterminologi. UNHCR rekommenderar till exempel att man endast använder termen "flykting" för dem som uppfyller definitionen, "asylsökande" för dem som ansöker, och att man undviker kriminaliserande termer. EJN:s "Migration Reporting Guidelines" uppmanar till kontext (rapportera siffror i proportion, undvik chockerande adjektiv som "massiv tillströmning" utan data).
- **Checklista för mångfald i källanvändningen:** Vissa redaktioner använder en checklista för reportrar/redaktörer: Har vi inkluderat en migrant eller en representant för gruppen i den här artikeln? Har vi balanserat officiella uttalanden med personliga perspektiv? Denna typ av självgranskning kan bli en del av redigeringsprocessen.

- **Nya vinklar på nyheterna:** Journalistikutbildningar uppmuntrar till att gå bortom de förutsägbara vinklarna. Istället för ännu en rapport om invandrarantal (vilket kan kännas abstrakt) kan man till exempel fokusera på berättelser om processer (hur ser asylprocessen ut för en enskild person?) eller på hur invandringen påverkar samhället (hur en ny invandrargrupp har gett nytt liv åt en ort, eller hur lokalbefolkningen och nykomlingarna samverkar i en skola).
- **Visuella riktlinjer:** Bildredaktörer uppmanas att välja bilder som humaniserar. Istället för att alltid visa folkmassor på avstånd, inkludera porträtt av individer eller familjer, bilder av interaktion mellan lokalbefolkningen och migranter etc., med samtycke och respektfull framställning. Det finns initiativ som delar bildserier som skildrar flyktingar i vardagen (när de arbetar, lär sig, skrattar) för att bryta den visuella monotonin i krisbilderna.
- **Inkluderande berättartekniker:** Detta kan innebära att man skapar innehåll tillsammans med grupperna. En journalist kan till exempel hålla en workshop där flyktingar beskriver vilka berättelser de vill att det ska berättas om dem. De artiklar som blir resultatet har dessa insikter inbyggda, vilket leder till rikare berättelser. En annan metod är att använda förstapersonsformat: att låta migranter skriva debattartiklar eller göra videodagböcker på stora nyhets sajter, och integrera dessa röster direkt i den vanliga nyhetsrapporteringen.

Praktisk övning – Analys av medieinnehåll

Granskning av medierepresentation.

Dela in deltagarna i små grupper och låt varje grupp välja:

- En nyhetsartikel om migration (från valfritt europeiskt lands media, översätt gärna om det behövs).
- Ett inlägg på sociala medier (kan vara en tweet, ett Facebook-inlägg eller en kort video) som rör mångkultur eller migration och som har stor spridning (många delningar/gillamarkeringar).

Varje grupp ska:

1. Analysera innehållet: Identifiera vinklingen och språket. Är rapporteringen negativ, positiv eller neutral? Används känsloladdat språk eller bildspråk? Vem citeras eller lyfts fram (migranter, tjänstemän, lokalbefolkning, experter)? Vilken berättarkategori passar den in i (från bild 2: kris, humanitär, etc.)?
2. Diskutera påverkan: Hur kan detta innehåll påverka publikens inställning till migranter eller mångkulturella samhällen? Förstärker det några stereotyper eller utmanar det dem?

04

Digitala mediers inverkan
på regionala identiteter
och europeisk integration

Identiteter i ett digitalt Europa

I Europa har människor ofta flera identiteter: lokala/regionala (t.ex. katalansk, bayersk, siciliansk), nationella (t.ex. spansk, tysk, italiensk) och en bredare europeisk identitet.

Digitala medier – från sociala nätverk till nyheter på nätet – påverkar hur dessa identiteter uttrycks och utvecklas. Detta ämne utforskar hur närvaron på nätet påverkar en persons känsla av tillhörighet till en region eller nation och till Europa som helhet.

För internet samman européerna i en gemensam offentlig sfär, eller förstärker det regionala lojaliteter och separatism? Hur får regionala kulturer en röst online? Och framför allt: kan digitala medier bidra till att förena regional stolthet med europeisk enighet? Målet är att förstå samspelet mellan den digitala miljön och identitetsberättelser i Europas olika regioner, och hur detta påverkar det pågående projektet för europeisk integration.

Ämne 4

Digitala mediars
inverkan på regionala
identiteter och
europeisk integration

Regionala identiteter går online

Ämne 4

Digitala mediers
inverkan på regionala
identiteter och
europeisk integration

Europas många regioner – definierade av kultur, språk eller historia – har tagit till sig digitala medier för att främja sin identitet:

- **Språklig återupplivning och bevarande:** Talare av regionala eller minoritetsspråk (som baskiska, walesiska eller samiska) använder sociala medier, YouTube och bloggar för att skapa innehåll på sitt modersmål. Detta har varit en välsignelse för språk som en gång var begränsade till den privata sfären. Det finns till exempel populära YouTubers som producerar komedi på skotsk dialekt eller influencers som twittrar på korsikanska. Denna närvaro online både bevarar och normaliserar dessa identiteter för yngre generationer.
- **Kulturell presentation:** Regioner använder digitala plattformar för att dela sitt lokala arv med världen. Virtuella rundturer i regionala museer, Facebook-sidor för folkfestivaler och Instagram-konton dedikerade till lokal mat eller landskap kopplar samman människor över hela världen med en regions stolthet. En person i Brasilien som är intresserad av keltisk musik kan följa en livestream från en bretonsk festival, vilket främjar en global nischgemenskap kring en regional kultur.

Regionala identiteter går online

- **Kontakter inom diasporan:** För människor som har flyttat från sin hemregion håller digitala medier dem i kontakt. En sard som bor i Berlin kan gå med i Facebook-grupper för sardiner utomlands, följa lokala nyheter från Sardinien online och till och med delta i beslut som rör hemorten via e-samråd, om sådana finns. Detta upprätthåller en känsla av regional identitet oavsett var man befinner sig fysiskt.
 - Inom vissa länder bildar människor med en gemensam minoritetskultur – en diaspora – ofta Facebook-grupper eller till och med professionella LinkedIn-grupper för att utbyta information, umgås och vårda sina kulturella band.

Ämne 4

Digitala mediars
inverkan på regionala
identiteter och
europeisk integration

Europeisk integration – ett gemensamt onlineutrymme?

På andra sidan står idén om en gemensam europeisk identitet – en känsla av sammanhållning mellan länderna. De digitala medierna har öppnat upp nya möjligheter att skapa detta:

- **Paneuropeiska medier och diskurs:** Till skillnad från de fragmenterade nationella tv- och tryckta medierna har onlinemedierna gett upphov till paneuropeiska kanaler (t.ex. Euronews på YouTube, Politico Europe online) och forum där européer från olika länder diskuterar frågor (Reddit-forum om EU-politik, paneuropeiska Facebook-grupper). Människor från Lissabon till Riga kan kommentera under samma Euronews-artikel på Facebook och interagera direkt.
- **Transnationella gemenskaper:** Intressebaserade gemenskaper överskrider ofta gränserna online. Tänk på ett forum för europeiska historieintresserade eller en EU-finansierad Facebook-grupp för Erasmus-alumner. Medlemmarna delar en europeisk syn som kompletterar deras nationella identitet. Kampanjer som #EUandMe eller #ThisTimeImVoting (inför EU-valet) försökte samla särskilt unga européer på sociala medier kring en gemensam sak: att delta i den europeiska demokratin.

Ämne 4

Digitala mediers inverkan på regionala identiteter och europeisk integration

Europeisk integration – ett gemensamt onlineutrymme?

Ämne 4

Digitala mediers inverkan på regionala identiteter och europeisk integration

- **Framväxten av en europeisk offentlig sfär:** Forskare har länge efterlyst en europeisk ”offentlig sfär” – ett forum där européer kan debattera som européer, inte bara som medborgare i sina respektive länder. Sociala nätverk och evenemang online (som Twitter-chattar med EU-kommissionärer eller den digitala plattformen för konferensen om Europas framtid, där alla medborgare kunde lägga fram idéer) är steg i den riktningen. [På plattformen för konferensen om Europas framtid 2021–2022](#) bidrog till exempel tiotusentals européer med idéer och röstade på förslag online, där automatisk översättning överbryggade språkbarriärer. Det var ett nytt experiment i digital deliberativ demokrati i hela unionen.

Europeisk integration – ett gemensamt onlineutrymme?

Ämne 4

Digitala mediers inverkan på regionala identiteter och europeisk integration

- **Solidaritet i den digitala eran:** När kriser inträffar kan digitala medier förena européerna i solidaritet. Under pandemin spreds hashtags som #StrongerTogether när människor i olika länder uttryckte sitt stöd för varandra. Efter terroristattacker eller naturkatastrofer byter européer ofta profilbild eller sprider budskap om enighet över gränserna (t.ex. efter branden i Notre-Dame i Paris strömmade meddelanden in från hela Europa). En sådan spontan digital solidaritet stärker känslan av europeisk samhörighet.

Tack och grattis till att du
har slutfört MODUL 2!

www.includememedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Finnish National Agency for Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

* För att minska avfallet, vänligen skriv ut detta dokument i gråskala eller svartvitt istället för i färg. Skriv gärna ut på båda sidorna av papperet (duplex) och, om möjligt, flera bilder eller sidor på en sida.